

# Er det nok bare at stirre på edderkoppen?

---

## Anmeldelse af 'Dødsbo' af Inger Smærup Sørensen

Enden er nær i Inger-Smærup Sørensens debutroman *Dødsbo*.

Fortælleren i romanen er en udvalgt, der har indset hvilken fremtid mennesket står overfor. At vi som art vil blive overlevet af dyrene, insekterne, de hvirvelløse dyr hvis eksistens, vi, som befinder os øverst i hierarkiet, knapt anerkender som eksistens.

Den tid som romanen udspiller sig i, nutiden, også er katastrofens tid. Den udspiller sig lige uden for vinduet og kunne også betegnes som et klimakollaps. Eller rettere menneskehedens kollaps.

Som resultat af denne indsigt har fortælleren valgt at handle. Foretaget en u-vending og revet livet op med rode for at plante dem i den "trygge" muld i en landsby langt ude på landet. *Dødsbo* befinder sig altså blandt den type af litteratur, hvor karakterernes indsigter i klimaets krise og ønske om at gøre noget anderledes, leve på en anden måde i pagt og i forbindelse med naturen, også kræver, at man rykker

derud, hvor det er meningen, at naturen skal findes (hvor meget natur der er i en almindelig mark eller skov, kan man så diskutere).

Denne romantiske idé om at det at placere sig i periferien automatisk fører til en større forbindelse til naturen og til sig selv, tilslutter fortælleren i *Dødsbo* sig også. Hun higer efter den helbredende effekt det åbenbart kan have at bevæge sig væk fra byen og ud på landet. Hun har købt et dødsbo, kaldet Ellys hus, og har bosat sig i en lille afsidesliggende landsby et udefineret sted i Danmark.

Men hvad er det fortælleren er flygtet og vendt sig væk fra? Udover altså at forsøge at undgå at forværre den nærtforestående katastrofe. En tydelig skurk sættes op i *Dødsbo*. *Styrelsen*. Jeg tillader mig her at nære lidt tillid til mine læsere og gætte på at man blot ved dette ord ved præcis, hvilken type skurk vi her har at gøre med. I *Styrelsen* er den gode vilje blandet med hensynsløshed, manipulation og løgne. En rugekasse for “menneskeligt fordærv og ondskab”.

“Det skulle ligne idealisme, men var destruktion. Det skulle ligne menneskelighed, men var magt.”

Sådan beskrives praksissen i *Styrelsen* på en ultimativ, og måske også ganske bombastisk vis. Romanen er præget af en sådan hang til binariteter. Her er ingen gråtoner at spore. Enten er du med *Styrelsen*, eller også er du flygtet ind i et dødsbo på landet. Det er biokommunikationen, lugte og lyde, udvekslet mellem træerne og dyrene, som er den ægte vare, det sande og rigtige. Mens historier er løgne, fordi de spindes og udnyttes på den groveste vis, både i *Styrelsen* og i resten af samfundet. Men sproget i *Dødsbo* bliver ligesom hængende, ja næsten fortabt, i disse tunge enten-eller billeder.

Fortælleren har skiftet *Styrelsens* kode “Ambitioner. Aggressioner. Forfængelighed” ud med “Død. Bo. Ansvar”. Tre simple, og, fristes man til at sige, mere jordnære ord. Med udgangspunkt i dette nye mantra forsøger hun at praktisere en sensitivitet overfor *naturen*, overfor samboerne, som hun kalder de småkryb, der lever side om side med os mennesker i vores hjem. Møllene, sølvfiskene, edderkopperne og katten. Hun øver sig i at iagttage dem, fokusere på dem, for derigennem at anerkende deres eksistens. Ja, hun bruger en hel del tid på at stirre på edderkoppen i Ellys gamle soveværelse.

På denne vis løber der en tydelig nymaterialistisk ambition igennem romanen. Fortælleren forsøger at forholde sig som *en del af* verden på lige fod med de mindste samboer og gøre bladenes nervesystem sig bevidst. Men det er som om denne optagethed, denne insisteren på at sætte sig på krybenes niveau, er forceret for fortælleren. Hun formår i al sin idealistiske omvendelse netop ikke at stige ned på samboernes niveau, men ender måske i højere grad med at trække dem op på menneskets niveau, det vil sige op på samme piedestal over al anden væren som mennesket har placeret sig selv på.

Hendes eget ‘jeg’ dukker kun op ét eneste sted i romanen og gemmer sig ellers bag et ‘man’, eller ‘Ellys hus’:

“Man må gerne tvivle. Man må gerne være bange for fællesskabet. Man må gerne gå tidligt i seng. Man må gerne sige man. Man må gerne fortryde. Man må gerne hade døden. Man må gerne kigge ind gennem vinduer.”

Dette fravær af ‘jeg’ fremstår som en art demonstrativ stiløvelse, som fortælleren selv er bevidst om. Hun har “lagt sig selv væk”, for ikke at

give forrang til mennesket, for netop at kunne praktisere sensitiviteten overfor de hvirvelløse dyr. Men hun lykkes ikke med at bevæge sig væk fra sit eget 'menneskelige' centrum, på trods af dette næsten komplette 'jeg'-fravær i romanen.

Det hænger måske sammen med, at Smærup Sørensen virker mere interesseret i det lille mikrokosmos, der eksisterer i landsbyen, fremfor i køkkenskabene og de gamle uldtrøjer i Ellys hus. En fascination af de helt "almindelige" menneskers gøren og laden og snik-snakken over hækken, som fortælleren bestandig befinder sig udenfor. Hun er en stille iagttager, der kigger ind ad vinduerne og ser på det liv, der leves derinde bag ruderne, som var de også små hvirvelløse dyr.

Igennem romanen bygges der op til et klimaks, der netop skal åbenbare hvorfor fortælleren fascineres sådan af landsbyens mikrokosmos: en stor træplantningsdag for alle landsbyens beboere, som hun arrangerer sammen med sine nye landsbyveninder Kamma og Nanna. Kamma er initiativtager, fordi hun ligesom fortælleren også gerne vil "gøre noget godt for klimaet og miljøet". Projektet bliver altså at plante en gammel plantage til med træer igen.

Fortælleren oplever hele træplantningsdagen og interaktionen med naboerne og landsbyboerne som en lang "dommedagsopera". Enden er nær, husker du nok. Naboerne ved det ikke. At deres rablen om almindelige hverdagsting og børnefamiliernes henten og bringen alt sammen er lige meget. Lige om lidt skal vi alligevel alle dø, fordi mennesket er selve årsagen til et regulært klimakollaps. Fortælleren befinder sig i behørig 'in the know' afstand, ikke kun til naboerne men også til sine nye veninder.

I kraft af denne afstand åbenbarer landsbyen sig for den udefrakommende fortæller som et økosystem bestående af hierarkier, fødekæder, magtbalancer og udstødelse, præcis som den natur hun ønsker at skabe en forbindelse til. I Danmark er landet også lig med landsbyen og dermed også naboer, der hvis man drister sig til at flytte derud, gisp, har spørgsmål om alt fra hvad man egentlig laver til daglig eller hvad man har i den meget tunge kuffert man bragte med til Ellys hus (en kuffert, der er tung af både minder og sorg, bliver vi senere forklaret).

Smærup Sørensen viser blik for landsbyen og dens familieklaner og årringe af relationer og historier, som man skal være lokal for at forstå eller bruge mange, mange år på at lære. Men jeg savner alligevel en præcision eller en humor i beskrivelsen af landsbyens beboere. Jeg kan se Smærup Sørensens idé når hun lader de fremmødte til den store træplantningsdag sige ting som at de i hvert fald ikke skal have “noget af det aubergine noget der”, eller bare *må* spørge de andre om de også har en airfryer for blot at kunne rable op om de perfekte kyllingenuggets vedkommende laver i sin egen! Jeg bliver som læser nysgerrig på de mennesker, der befolker den landsby, som Elly's hus ligger i, især i kraft af romanens egen tydelige fascination og optagethed af de uvækkede liv, der leves her.

Og endelig, til træplantningsdagen skal vi møde dem. Dommedagsoperaen for fuld udblæsning. Fortælleren som den vækkede solist, der skal overdøve et helt kor af airfryerfanatiske naboer og familieklaner bestående af flere generationer af konventionelle landmænd. Præcis hvordan denne træplantningsdag udspiller sig, skal jeg ikke afsløre her, men blot løfte sløret for, at denne

dommedagsopera ikke er kendetegnet ved operaens ellers så kendte hang til drama og store følelser. Det bliver mere karikeret og distanceret, frem for et sylespidst parti, som vi for eksempel ser det hos forfattere som Malte Tellerup, der i flere af sine romaner har beskrevet de samme typer landmænd, der udgør den slags familieklaner, som også Smærup Sørensens fortæller møder.

Fortælleren stræber efter en nær forbindelse til naturen, men formår i virkeligheden ikke rigtig at opnå nogen forbindelse andet end en stirrekonkurrence med edderkoppens otte øjne. I stedet fortaber hun sig i det menneskelige fællesskab. Landsbysamfundet, og det komplekse sociale system som regerer her. Det tætteste hun kommer på en forbindelse med sine samboere, er da hun fortrylles af græsplænen, der i ly af natten har forvandlet sig til et glitrende finmasket net, der glimter i de første solstråler en dugvåd morgen.

Beviset på at edderkoppen tilsyneladende er derude og indtager din cykel, dørhåndtag og græsstrå med sit spin er betagende. Et forunderligt syn. Det er her *Dødsbo* er bedst. Når fortælleren vedkender sig sin egen benovelse og undlader at gå uden for en dør for at undgå at spolere edderkoppernes værk. Når naturen netop får lov til at træde i forgrunden, fremfor fraværet af jeget og landsbyens trummerum.

*Dødsbo* forholder sig undersøgende til hvilke handlinger der følger efter erkendelsen af at menneskeheden står på randen af sit eget endeligt, men sproget savner samme fortabthed eller måske nærmere en snert af lyden af det titaniske orkester som fortælleren tilsyneladende hører i alt. *Dødsbo* er klimalitteratur til tiden og i

romanen trækkes genkendelige linjer op mellem de gode og de onde, men netop denne hang til at udnytte enhver mulighed for at påpege modsætninger bliver også romanens store svaghed, fordi de især kommer til udtryk i tunge metaforer.

Den slår, for nu at blive i romanens lidt bombastiske billedsprog, aldrig rigtig sine rødder i læseren, og efterlader i hvert fald denne læser med spørgsmålet: er det nok bare at stirre på edderkoppen?

**Tidspunkt:** 2024

**Forfatter:** Inger Smærup Sørensen

**Titel:** Dødsbo

**Sider:** 203

**Forlag:** Grif

---

Facebook < <https://www.facebook.com/litteraturnu> > / Instagram <

<https://www.instagram.com/litteraturnu.dk/> >

Hjemmesiden er lavet i samarbejde med Hilsen IT < <https://hilsenit.github.io/> >